

Bewoners moeten verduurzaming in eigen hand nemen

Bijna iedereen vindt duurzaamheid belangrijk, maar als het gaat om ons eigen huis, wordt het een ander verhaal. Gebrek aan kennis, tijd en geld temperen vaak het enthousiasme. Daarom moeten gemeenten en bewoners samen gebracht worden om samen te werken aan de verduurzaming van hun woonomgeving.

Tekst Marjolein Bos, Yellow Communications

Foto Stichting KIEN

Een voorbeeld van een gemeente waar dit goed gelukt is, is Enspijk. Dit is een pittoresk dorpje aan de rivier de Linge. Het bestaat uit 560 bewoners, de camping niet meegeteld. De mensen kennen elkaar goed. Er is een levendige bewonersvereniging, MooiWonenInEnspijk, en een kerk met een ontmoetingsruimte. Zo klein als de gemeente is, zo groot zijn de ambities op het gebied van verduurzaming. In 2030 wil de gemeente volledig zelfvoorzienend zijn op gebied van energie. De behoefte om in te zetten op verduurzaming van de woonomgeving kwam van de bewoners zelf. Het werd ze dus niet opgelegd door een ambitieuze wethouder. In een lokaal blaadje riep de buurtvereniging twee jaar geleden partijen op om met ideeën voor hun dorp te komen. Stichting KIEN (Knooppunt Innovatie Elektrotechniek Nederland) reageerde daarop.

Innovatiereis

Stichting KIEN is een knooppunt waar kennis, ervaring en onderzoek samenkomen. De stichting ondersteunt bedrijven, gemeenschappen en gemeenten bij het realiseren van een 0-energieomgeving. Daarbij komen innovatieve technologieën aan bod: zoals warmteopslag, zonnepanelen en windturbines. KIEN zorgt ervoor dat kennis hierover vanuit de kennisinstellingen naar de gebruikers gaat. De stichting betreft daarbij niet alleen gemeentelijke overheden en woningcorporaties, maar vooral ook bewoners. "Bewonersparticipatie vinden wij

heel belangrijk”, legt projectleider Debbie Mous van stichting KIEN uit. “Als de bewoners niet willen, krijg je al die mooie plannen voor verduurzaming nooit van de grond. Zij moeten zelf aan de slag met hun woning. We zoeken naar manieren om bewoners te motiveren en helpen ze om de verduurzaming in eigen hand nemen.” Ook lokale ondernemers spelen bij de projecten een belangrijke rol. Zij kennen de bewoners, de behoeften en de plaatselijke mogelijkheden het best en kunnen de bewoners heel gericht ondersteunen bij het verduurzamen van hun huishouden en hun wijk.

Ambassadeurs

Een belangrijke rol spelen hierbij de ambassadeurs. Dit zijn gemotiveerde bewoners die de kar willen trekken. Zij kunnen helpen de andere bewoners te informeren en te enthousiasmeren voor de plannen. “Er zijn bewoners die al op het punt staan om zonnepanelen aan te schaffen. Die hoef je alleen nog wat opties aan te dragen”, licht Mous toe. “Anderen staan nog aan het begin van het traject. Zij hebben dus een andere benadering nodig. De ambassadeurs helpen om alle soorten bewoners mee te krijgen, zodat het uiteindelijk een project wordt van de hele gemeenschap. In Enspijk zijn er vijf bewoners die de rol van ambassadeur op zich hebben genomen. Zij besteden veel aandacht aan communicatie. Door actieve inwoners die al veel geïnvesteerd hebben in hun woning in de lokale media aan het woord te laten, worden medebewoners weer geënthousiasmeerd om ook met verduurzaming aan de slag te gaan. Op die manier gaat het balletje rollen”, vertelt Mous.

Trias energetica

Bij de verduurzaming van de woonomgeving gaat KIEN uit van het principe van de Trias Energetica: vermindering van energieconsumptie, opwekking en gebruik van hernieuwbare energie en het efficiënte gebruik van fossiele brandstoffen. Vooral met energiebesparing kunnen bewoners snel grote stappen maken door de woning goed te isoleren. Zelf energie opwekken is mogelijk door zonnepanelen te plaatsen op de daken. Hoewel de meeste bewoners weten dat ze daarmee uiteindelijk geld kunnen besparen, blijkt de drempel om in actie te komen soms toch hoog. “Gebrek aan geld kan een probleem zijn, maar ook ontbreekt het mensen vaak aan kennis en tijd om weloverwogen keuzes te maken”, vertelt de projectleider. “Wij zien het daarom als een belangrijke taak om mensen te ontzorgen. Zo worden er maatwerkadviezen gegeven voor verduurzaming van individuele woningen en hebben we een informatieavond georganiseerd over zonnepanelen en isolatie. Onafhankelijke adviseurs kwamen uitleg geven, niet alleen over de voordelen van deze technieken, maar ook over de valkuilen. Waarop moet je bijvoorbeeld letten als je overweegt om je huis te isoleren of van zonnepanelen te voorzien? Vervolgens kwamen lokale ondernemers laten zien wat zij de bewoners op dit gebied konden aanbieden.”

Trots

In Enspijk staan 40 huurwoningen van de woningcorporatie Kleurrijk Wonen. De corporatie is serieus aan het kijken of zij op korte termijn ook stappen in de richting van verduurzaming kan zetten. Die betrokkenheid van de woningcorporatie is volgens Mous heel relevant. “Het is belangrijk dat je zowel huurders als woningeigenaren betrokken krijgt bij het project. Het zorgt ervoor dat alle bewoners gezamenlijk trots kunnen zijn op de bereikte verduurzaming en plezier kunnen hebben in de weg er naar toe”. Ook in Bronkhorst, Helmond, Waalwijk, Dongen en Eindhoven heeft Stichting KIEN projecten lopen op het gebied van verduurzaming. Met deze projecten wil de stichting een blauwdruk ontwikkelen voor de manier waarop bewoners zijn aan te zetten tot verduurzaming. Vervolgens zoekt de stichting naar manieren om die methode zo breed mogelijk in te zetten op verschillende plekken. “Ook elders willen we bewoners in beweging krijgen”, legt Mous uit. “Met vallen en opstaan ontdekken we hoe je het best een projectteam samenstelt, hoe je mensen het best kunt informeren en welke rol de ambassadeurs op zich kunnen nemen. KIEN draagt kennis en mankracht aan, de bewoners geven aan wat ze nodig hebben.” De kleinschaligheid van de gemeente Enspijk maakt het relatief makkelijk om

mensen betrokken te krijgen. De bewoners waren al georganiseerd in een bewonersvereniging en wisten elkaar al te vinden. “In grote steden zie je meestal projecten op wijkniveau. Het is belangrijk de menselijke maat te pakken te krijgen”, aldus de projectleider van stichting KIEN. Wanneer houdt de inbreng van KIEN in Enspijk op? Mous: “We kunnen het roer overgeven als we voldoende zicht hebben op de voortgang van het project, als we weten dat de stip op de horizon zal worden bereikt. Wanneer dat het geval is, moeten we nog ervaren. Voor KIEN is het belangrijk dat het vuurtje van verduurzaming aangewakkerd is en blijft. Wat dat betreft gaat het in Enspijk ontzettend goed.”

0-energiegemeenten

Stichting KIEN ontwikkelde een concept voor 0-energiegemeenten. Meestal start het project met wetenschappelijk onderzoek naar de technische mogelijkheden om de gemeente zelfvoorzienend te maken op het gebied van energie. In Enspijk deden studenten van de Technische Universiteit Eindhoven hier vooraf onderzoek naar. Op grond van hun conclusies werd het jaar 2030 gekozen als een realistische termijn om de doelen te verwezenlijken. Daarnaast subsidieerde KIEN een studie naar de mogelijkheden om de voormalige kosterwoning naast de kerk in Enspijk te verduurzamen. Inmiddels is de Protestantse Gemeente Deil-Enspijk begonnen met de verbouwing. In de kosterwoning worden drie zelfstandige woningen en een ontmoetingsruimte gerealiseerd. Er komt een warmtepompinstallatie in, die niet alleen zorgt voor de verwarming van de woningen, maar ook de kerk op een constante temperatuur kan houden. Dit heeft als groot voordeel dat het kerkgebouw in de winter vorstvrij blijft en bovendien voor gebruik snel op een comfortabele temperatuur is te brengen. Een kostenanalyse wijst uit dat daardoor maar liefst 35 procent kan worden bespaard op de uitgaven voor verwarming.